

Varje år anläggs omkring 10 000 bränder. Även om allt från papperskorgar till industrier drabbas anläggs de flesta bränder i bostadshus och skolor. Räddningstjänsten gör i snitt 400 utryckningar per år till brandhärjade skolor, vilket innebär att det brinner på minst en skola om dagen i Sverige. Det sker även mindre bränder som skolorna hanterar själva och som därmed inte kommer med i statistiken.

Anlagda bränder medför mänskligt lidande, stora materiella kostnader, ekonomiska förluster och otrygghet för många. Den totala kostnaden för anlagda bränder uppgår till ca 1 miljard kronor per år.

Det förekommer slarv och bus kring brandlarm, exempelvis intryckt larmknapp, eldning under detektor etc. Konsekvensen av frekvent utlösta brandlarm, förutom kostnaden vid utryckning, kan bli att brandlarmet till slut inte tas på allvar samt att brandstationen blir obemannad vid en utryckning. Om ett nytt larm utlöses inom samma område måste en räddningsstyrka från en annan station åka på larmet. Detta innebär att utryckningstiden förlängs på grund av att den styrka som egentligen skulle ha åkt befinner sig på falsklarmsuppdrag.

Pyromani, det vill säga att anlägga bränder på grund av tvångsmässigt beteende, svarar för högst 10 % av de anlagda bränderna.

Har du koll?

Anlagd brand

Barn och ungdomars lek med eld

80 % av alla elever som går på högstadiet har någon gång lekt med eld. Barn och ungdomar under 18 år står för 60 % av alla anlagda bränder.

I boken *Att leka med elden*, av Terjestam/Rydén gjorde Wooden & Berkey en indelning utifrån en kombination av barns eldande, karaktär och deras motiv. De identifierade fyra grupper av anläggare:

- De barn som råkar anlägga eld när de leker med tändstickor
- De barn som anlägger eld som ett rop på hjälp
- De barn som anlägger eld som en del av ett brottsligt beteende
- De barn som anlägger eld som en effekt av grava psykologiska störningar

Det finns mycket starka samband mellan självbild och eldlekar. De som leker mycket med eld har ofta en sämre självbild och ett sämre självförtroende. Barn och ungdomar leker med eld på grund av sysslolöshet och nyfikenhet men sällan för att de avsiktligt vill förstöra.

Hos ungdomar framträder också fascinationen av eld och vad eld kan åstadkomma; både bygga upp och förstöra. Det är vanligast att ungdomar leker med eld när de är tillsammans med andra då de känner sig säkrare och vågar prova mer.

Det är viktigt att ungdomarna förstår att även om de själva anlagt branden är det viktigt att kalla på hjälp. Ungdomar har ofta en övertro på sin förmåga att klara av vissa situationer.

Konsekvenser för den som anlägger brand

Eldlekar som sker i grupp kan minskas genom att eleverna får förståelse för de eventuella följder som "leken" kan få. De måste lära sig att varje enskild individ har ett eget ansvar för vad som sker, oavsett hur många som deltar, och att ta konsekvenserna av sitt agerande.

Konsekvenserna för de som anlägger bränder blir ofta väldigt omfattande. Den som er-tappas med att ha anlagt en brand kan dömas till både fängelse och vara tvungen att betala ersättning för de skador som har uppstått. Hon eller han kan också få problem med att söka arbete, låna pengar, hyra lägenhet, få lämplighetsintyg för körkort med mera.

En person som fyllt 15 år betraktas som straffmyndig och kan därmed dömas till påföljd enligt svensk lag. Personer under 15 år begår också brott om de utför en straffbelagd handling, även om de inte själva kan dömas till straff för brottet. Socialtjänstutredningen kopplas in om personen är under 15 år.

Vid bötesstraff ligger belastningen (prick i polisregistret) registrerad under 5 år. Innebär påföljden villkorlig dom, besöksförbud eller skyddstillsyn ligger belastningen kvar 10 år.

Vad säger lagen?

Brottsbalken

Brottsbalken säger att den som anlägger en brand som innebär fara för liv, hälsa eller omfattande förstörelse ska dömas för mordbrand till fängelse i lägst två och högst åtta år.

Nästan alla anlagda bränder i eller intill byggnad betecknas som mordbrand även om det vid brandtillfället inte vistas några människor där.

Om branden anläggs där den kan innebära fara för många människor, till exempel i ett tätbebyggt område, dömer man till grov mordbrand. Det innebär fängelse i lägst sex och högst tio år, eller livstid.

Skadeståndslagen

Skadeståndslagen säger att den som skadar någon eller något avsiktligt eller oavsiktligt kan dömas för brott och samtidigt bli tvungen att betala skadestånd, d v s ersätta skadan med t.ex. läkarkostnader, sjukfrånvaro, begravningskostnader, sakens värde, reparationskostnader etc.

Grundregeln är att även barn under 15 år får betala skadestånd, vilket kan anpassas efter åldern om familjen inte har ansvarighetsförsäkring. Ju äldre ett barn är desto starkare är skälen för att barnet kan bli skadeståndsskyldigt, kan inte barnet betala kan föräldrarna bli tvungna att betala skadeståndet i stället. Observera att det inte enbart handlar om avsiktlig skada, utan att det också gäller oaktsamhet eller vårdslöshet.

Lagen om skydd mot olyckor

Enligt lagen om skydd mot olyckor (LSO) skall den som får kännedom om en brand som innebär fara för hälsa, liv och miljö, varna dem som är i fara och vid behov tillkalla hjälp. Skyldigheten att varna och tillkalla hjälp gäller även vid överhängande fara för brand.

Mer information av lagtexter finner du på Rättsnätets webbplats www.notisum.se

Larma 112

Även om du själv startat branden eller varit passiv åskådare är det viktigt att larma.

Förebyggande arbete

Forskning har visat att föräldrar överskattar barn och ungdomars förmåga att klara vissa situationer och att föräldrarna inte ger dem kunskap om eld och eldhantering. En anledning till detta verkar vara att de helt enkelt inte är medvetna om barnens och ungdomarnas eldhantering, och om hur vanligt det är att de leker med eld.

Ungdomar behöver handledning, aktivt engagemang och någon som visar intresse för dem i dessa frågor. Detta kan minska riskerna för lek med eld och anlagd brand för denna åldersgrupp.

Att ha kunskap om eld och hur snabbt eld kan leda till brand kan förebygga och förhindra farliga eldlekar (mer information om brandförlopp finner du under avsnittet "Brandteori"). Därför behöver vuxna kontinuerligt ge denna kunskap, både teoretiskt och praktiskt.

Andra delar som är viktiga i det förebyggande arbetet mot anlagd brand är regelbunden information i skolan och en samverkan mellan polis, kommunal räddningstjänst och försäkringsbolag. Det är även viktigt med kontinuerlig uppföljning av bränder och brandutredningar så att de som anlägger bränder ställs till svars för sina handlingar. I nuläget identifieras gärningsmannen i enbart 10 % av fallen.

Mer information

Mer information om forskning om barn och ungdomar och bränder samt anlagd brand hittar du på www.msb.se/sv/Forebyggande/Brandskydd/Anlagd-brand/Barn-eld/

Du kan också hitta mer information om forskning om anlagd brand på Brandskyddsforeningens webbplats www.brandskyddsforeningen.se/pa-arbetet/valj-omrade-har/anlagd-brand/brandforsks_satsning_pa_anlagd_brand_1

Aktuella länkar

www.notisum.se

www.msb.se/sv/Forebyggande/Brandskydd/Anlagd-brand/Barn-eld/